

Trestemt diktat: Scaffolding som undervisningsform

Mål:

Ferdighetsmål: Studentene skal lære seg å oppfatte og notere trestemte melodiske forløp (uten modulasjon).

Kognitivt mål: Studentene skal tilegne seg gode strategier for å oppfatte og notere trestemte forløp.

Forutsetninger:

Studentene har jobbet mye med trinntallsystemet. De er flinke til å orientere seg i en toneart, gjenkjenner kjapt vanlige melodiske strukturer, og har innarbeidet gode strategier for å analysere og notere (enstemte) melodier. De har nettopp hatt en eksamen som bl.a. inneholdt enstemt diktat, og alle på gruppen mestret dette godt. Studentene har ikke jobbet med flerstemte diktater ennå. De har vært jobbet en del med grunnleggende harmonikk, og kjenner godt til hovedtreklanger, dominantforholdninger og bitreklanger.

Om opplegget:

Opplegget som beskrives er et eksempel på arbeidsgang i arbeidsområdet trestemt diktat. Opplegget strekker seg over ca 7 undervisningsøkter (tidsangivelsen er hypotetisk, og vil naturligvis avhenge av gruppens progresjon). Studentene får i starten mye støtte ved at jeg leder oppmerksomheten deres mot ulike aspekter ved diktaten, og ved at vi sammen jobber oss gjennom forskjellige strategier. Etter hvert reduseres støtten fra meg, og studentene må gradvis ta i bruk strategier og arbeidsmåter på selvstendig vis.

Økt 1:

- Jeg spiller en kort trestemt snutt for studentene. De vet ennå ikke at det er snakk om en diktat, og de lytter uten å fokusere på noe spesifikt.
- Jeg ber studentene synge snuttens grunntone, deretter tonalitetsnøkkel. De må også bestemme diktatens taktart.

- Jeg spiller igjen, deretter ber jeg studentene synge melodien. De synger mens jeg akkompagnerer.
- Jeg spør: Hvor mange stemmer hører dere? (Studentene lytter igjen, reflekterer, konkluderer i plenum).
- Jeg spør: Hvordan beveger bassen seg i forhold til melodien? (Studentene lytter igjen mens de følger bassens melodiske kurve med hånden. Deretter konkluderer de i plenum).
- Jeg spør: Hørte dere noen mønstre i bassgangen som dere gjenkjenner fra arbeidet med harmonikk? (Studentene reflekterer og diskuterer, hvis nødvendig lytter de igjen)
- Jeg ber studentene synge bassen. Jeg akkompagnerer, men unnlater selv å spille bassen.
- Jeg spør: Hvilke trinntall startet melodistemmen på? Hvilket trinn startet bassen på? (Studentene tenker seg om, svarer, og alle noterer første tone i melodi og bass).
- Jeg ber studentene notere melodi og bass.
- Jeg spør: Hva gjør mellomstemmen, hvilken funksjon har den? (Nå blir det stille en stund, for dette er nytt for dem). Jeg følger opp med å spørre hvilken rolle mellomstemmer kan ha. Studentene har jo masse erfaring med å spille musikk som inneholder mellomstemmer, og de kommer opp med flere forslag ("den kan gå parallelt med melodi, den kan gå nærmeste vei fra akkordtone til akkordtone, den kan være obligat til melodien...."). Jeg spør: Hvilket av forslagene stemmer med det dere hører? (Jeg spiller igjen, og studentene konkluderer).
- Studentene noterer mellomstemmen.

Økt 2:

- Jeg spiller en ny, kort trestemt diktat for studentene. Arbeidsgangen og spørsmålene jeg stiller er omtrent som sist, men progresjonen går litt raskere, for studentene hvet hva som skal skje.

Økt 3:

- Jeg spiller nok en kort diktat, studentene lytter.
- Studentene synger grunntone, tonalitetsnøkkel, og deretter melodi.
- Jeg spiller igjen, og denne gangen ber jeg dem ha fokus på bassgangen. *De må selv avgjøre hvordan og hva de skal fokusere på i bassgangen.*
- Jeg ber studentene notere bassgangen.
- De noterer, og jeg spør deretter: Hvilke strategier brukte dere i arbeidet med bassgangen? (Forhåpentligvis vil de nå svare at de lyttet etter kjente mønstre, og etter bassens bevegelse i forhold til melodi. Hvis ikke, er det min oppgave å lede refleksjonsprosessen for å få dem til å tenke i den retningen).
- Jeg ber studentene lytte igjen, deretter skal de notere mellomstemmen. *De må selv avgjøre hvordan de skal løse oppgaven.*
- Jeg spør: Hva hørte dere etter?

Økt 4:

- Omtrent som økt 3

Økt 5:

- Jeg: "Vi skal notere et trestemt forløp. Hva vil dere lytte etter, og hvilke strategier kjenner dere?"
- Studentene repeterer i plenum de ulike strategiene vi har jobbet med.
- Jeg spiller diktaten, de noterer. Jeg hjelper dem ikke, med mindre de ber om hjelp.

Økt 6:

- Jeg: "Vi skal notere et trestemt forløp. Lag deg en liste over hva du skal lytte etter og hvilke strategier du kan bruke".
- Studentene repeterer strategiene for seg selv. Deretter spiller jeg diktaten, de noterer.
- Etter endt diktat diskuterer studentene i plenum hvordan de løste oppgaven, og hvordan de synes det gikk.

Økt 7 med trestemt diktat:

- Vi går rett på diktaten. Nå er det opp til studentene å ta i bruk arbeidsmåtene de har lært. På dette stadiet av prosessen legger jeg også

ut øvingsmateriale digitalt, slik at de kan jobbe med arbeidsområdet på egenhånd.